

SAVIENĪBAS AUGSTĀ
PĀRSTĀVE ĀRLIETĀS UN
DROŠĪBAS POLITIKAS
JAUTĀJUMOS

Briselē, 10.11.2016.
JOIN(2016) 49 final

**KOPĪGS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Starptautiskā okeānu pārvaldība – okeānu nākotnes veidošanas darbākārtība

{SWD(2016) 352 final}

1. OKEĀNI – GLOBĀLA PROBLĒMA, GLOBĀLA PRIORITĀTE

Eiropas Savienības un daudzu pasaules nāciju nākotnes atslēga ir meklējama okeānos. Tie paver lielu izaugsmes, darbvietu un inovācijas veicināšanas potenciālu. Globālās okeānu ekonomikas izlaides vērtība tiek lēsta 1,3 triljonu euro apmērā, un līdz 2030. gadam tā varētu vairāk nekā divkāršoties¹.

Okeāniem ir būtiska nozīme klimata sistēmas regulēšanā. Tie saražo pusi no pasaules skābekļa un ir absorbējuši lielāko daļu pasaules siltuma pārpalikuma un aptuveni 25 % CO₂ emisiju². Daudzas salu valstis (tostarp mazo salu jaunattīstības valstis) un piekrastes valstis ir atkarīgas no jūras resursiem un neaizsargātas pret cilvēka darbību potenciālo ietekmi uz šo resursu saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu. Izšķiroša nozīme ir cilvēka rīcībai okeānos. Dažus no pasaules aktuālākajiem problēmjaudājumiem, kuru vidū jāmin klimata pārmaiņas, nabadzība un nekaitīga, uzturvielām bagāta pārtika, kas pietiekamā daudzumā pieejama pasaules iedzīvotājiem, kuru skaits saskaņā ar prognozēm 2050. gadā sasniegs deviņus miljardus, var iedarbīgi atrisināt tikai tad, ja okeāni ir nebīstami, droši, tīri un ilgtspējīgi pārvaldīti.

Okeānus apdraud pārmērīga izmantošana, klimata pārmaiņas, paskābināšanās, piesārņojums un bioloģiskās daudzveidības mazināšanās. Jūras un piekrastes valstu ekonomika visā pasaulē attīstās, taču to panākumi ir atkarīgi no lielākas ilgtspējas. Piekļuvi jūras ceļiem dažkārt kavē nelikumīga rīcība, pieaugošs pirātisms, bruņota laupīšana un cita veida noziedzīgi nodarījumi jūrā. Mēģinājumi ar iebiedēšanu, spaidiem vai spēku izvirzīt teritoriālas vai jūras prasības ārpus Apvienoto Nāciju Organizācijas Jūras tiesību konvencijas (*UNCLOS*) iedibinātā satvara var ietekmēt ne vien reģiona stabilitāti, bet arī visas pasaules ekonomiku. Ilgtspējīgas, uz noteikumiem balstītas pārvaldības izšķirošais priekšnoteikums ir informētība par nelikumīgām darbībām jūrlietu jomā.

Joprojām ir grūti laikus iegūt pareizu informāciju par jūras resursu un ekosistēmu stāvokli. Tehnoloģiskais progress, kas vajadzīgs jūrā veiktu darbību ilgtspējīgai attīstībai, ir atkarīgs no pilnveidota pētnieciskā darba.

Visas aprakstītās problēmas ir atzītas pasaules mērogā. Samitā “Rio+20” valstu un valdību vadītāji apņēmas aizsargāt un atjaunot okeānu un jūru ekosistēmas un ilgtspējīgi pārvaldīt okeānu resursus saskaņā ar starptautiskajām tiesībām, lai tādā veidā iedzīvinātu visas trīs ilgtspējīgas attīstības dimensijas. ES ir apņēmusies īstenot šo integrēto pieeju.

ANO Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam okeānu saglabāšana un ilgtspējīga izmantošana ir norādīta kā viens no 17 ilgtspējīgas attīstības mērķiem (14. IAM) un daļa no cieši saistītās programmas. Pirmo reizi visaptverošā pasaules mēroga politikas programmā kopā ar citām pasaulē aktuālākajām ilgtspējas problēmām ir aplūkota okeānu saglabāšana un ilgtspējīga izmantošana, kas nu caurvij vairākus IAM un uzdevumus³. Tagad starptautiskajai sabiedrībai jāķeras pie šo saistību izpildes. ES ir pilnībā apņēmusies īstenot šo mērķi. Šajā kopīgajā paziņojumā aprakstītās darbības ir daļa no ES

¹ *The ocean economy in 2030*, OECD Publishing, Parīze (2016).

² *Climate change 2014 – Impacts, adaptation and vulnerability*, IPCC WGII piektais novērtējuma ziņojums, 6. nodaļa.

³ Okeāni un piekrastes līdztekus 14. IAM (okeāni) ir saistīti ar vairākiem citiem IAM: nabadzības izskaušana (1. IAM), pārtikas nodrošinājums un ilgtspējīga lauksaimniecība (2. IAM), veselības aprūpe (3. IAM), tīrs ūdens un sanitārie apstākļi (6. IAM), moderna enerģētika (7. IAM), izaugsme un nodarbinātība (8. IAM), klimats (13. IAM), ekosistēmas un bioloģiskā daudzveidība (15. IAM) un partnerības (17. IAM).

atbildes uz programmu 2030. gadam. Tā ir arī Globālās ārpolitikas un drošības politikas stratēģijas⁴ prioritāte.

1.1. VAJADZĪBA PĒC LABĀKAS OKEĀNU PĀRVALDĪBAS

Okeānu un to resursu izmantošanu reglamentē *UNCLOS*. To atbalsta reģionālas un starptautiskas institūcijas un forumi, kuriem uzticēts detalizēti regulēt nozaru darbības, kas notiek jūrā⁵. Šāds institūciju un forumu satvars nodrošina plašu noteikumu un principu kopumu. Tomēr tas ir zināmā mērā neviendabīgs un nekoordinēts. Pasaulē pamazām veidojas vienots uzskats, ka jūras vide un cilvēka darbības jūrā, kā arī uz sauszemes veiktas darbības, kas ietekmē okeānus, ir jāpārvalda iedarbīgāk, lai tādā veidā novērstu okeānu pieaugošo noslodzi.

Komisijas apspriešanās⁶ 2015. gadā apstiprināja, ka pašreizējais satvars nenodrošina okeānu ilgtspējīgu pārvaldību.

- Satvars ir nepilnīgs un ir jāattīsta tālāk. Joprojām pastāv būtiskas juridiskas nepilnības, īpaši attiecībā uz jūras bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu teritorijās, kas ir ārpus valstu jurisdikcijas (*BBNJ*). Starptautiskā Jūras dziļu pārvalde (*ISA*) vēl nav pabeigusi izstrādāt derīgo izrakteņu ieguves kodeksu, kurā būs paredzēti vajadzīgie noteikumi un procedūras attiecībā uz jūras gultnes izrakteņu ieguvi.
- Noteikumi un mehānismi, par kuriem panākta vienošanās, bieži netiek faktiski īstenoti vai vienādi izpildīti. Vēl ejams tāls ceļš, lai sasniegtu globālos mērķus, piemēram, līdz 2015. gadam zvejniecībā panāktu maksimālo ilgtspējīgas ieguves apjomu vai līdz 2020. gadam nodrošinātu 10 % piekrastes un jūras teritoriju saglabāšanu, izveidojot aizsargājamās jūras teritorijas (*AJT*)⁷. Svarīgas jūras konvencijas, piemēram, Starptautiskās Darba organizācijas (*SDO*) Konvencija par darbu zvejniecībā, nevar stāties spēkā, ja netiek savlaicīgi ratificētas.
- Par okeāniem atbildīgās starptautiskās organizācijas nepietiekami koordinē darbu savā starpā. Lai gan jūrā veiktās darbības ir savstarpēji saistītas, tās lielākoties tiek reglamentētas katrā nozarē atsevišķi. Starptautiskas struktūras, kas aptver vairākas nozares, darbu bieži vien koordinē *ad hoc* vai nekoordinē vispār⁸. Organizācijām un mehānismiem, kas varētu dot izšķirošo ieguldījumu vispārējā satvara stiprināšanā, piemēram, *UN-Oceans* vai Starpvalstu Okeanogrāfijas komisijai (*IOC*), bieži ir nepietiekamas pilnvaras.

⁴ “Kopīgs redzējums, kopīga rīcība – stiprāka Eiropa. Globāla Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģija” (2016. gada 28. jūnijs).

⁵ Tie ietver SJO kuģniecības jomā, *ISA* jūras gultnes izrakteņu ieguves jomā, *FAO* un *RZPO* zivsaimniecības jomā, *ANO* Vides programmu, daudzpusējus vides nolīgumus, reģionālas jūras konvencijas un citus daudzpusējus vides nolīgumus par jūras vides saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu, *UNESCO IOC* jūras zinātniskās pētniecības jomā. *UNCLOS* ir iekļauts arī jurisdikcijas mehānisms, kas paredzēts, lai domstarpības par tās interpretāciju vai piemērošanu obligāti tiktu atrisinātas miermīlīgā ceļā: Starptautiskais Jūras tiesību tribunāls.

⁶ http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/consultations/ocean-governance/doc/ocean-governance-summary_en.pdf.

⁷ *ANO Ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam*, IAM 14.5. uzdevums, un *Stratēģiskais plāns 2011.–2020. gadam*, Aiči 11. mērķis bioloģiskās daudzveidības jomā.

⁸ Piemēram, Konvencija par bioloģisko daudzveidību / Starptautiskā Jūrniecības organizācija / Pārtikas un lauksaimniecības organizācija / reģionālas zvejniecības pārvaldības organizācijas / Konvencija par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām / Konvencija par bioloģisko daudzveidību.

- Nelikumīgas un noziedzīgas darbības būtiski ietekmē ekonomikas dalībniekus, jūras vidi un cilvēkus, kas strādā jūrlietu nozarē. ES ir uzlabojusi savu drošības satvaru un veicinājusi starptautisku un reģionālu sadarbību drošības jomā, taču vēl daudz ir jāpaveic, lai novērstu prettiesiskas darbības jūrā. Joprojām bažas sagādā pienācīgas kvalitātes nodarbinātības trūkums dažos ar okeānu saistītos sektoros. Darba apstākļi uz kuģiem, kas iesaistījušies nelegālās darbībās, dažreiz ir krietni sliktāki par starptautiskajiem standartiem vai pat nelikumīgi – tādi, kas tieši ietekmē ne tikai attiecīgos darba ņēmējus, bet arī nozares ilgtspēju.
- Nepieciešams labāk koordinēt ES iekšpolitikas un ārpolitikas instrumentus, proti, Stratēģiju Baltijas jūras reģionam, Melnās jūras reģiona sinerģiju, ES stratēģiju Adrijas un Jonijas jūras reģionam, Savienību Vidusjūrai un Ziemeļu dimensiju.
- Ieinteresētās personas (tostarp uzņēmēji, pētnieki un pilsoniskās sabiedrības organizācijas) būtu labāk jāiesaista starptautiskā regulējuma sagatavošanā un īstenošanā. Tas nodrošinātu noteikumu labāku ievērošanu un rosinātu izstrādāt papildinošus pārvaldības pasākumus, piemēram, brīvprātīgas saistības un dalīšanos ar paraugpraksi. Okeānu pārvaldībai vajadzētu balstīties uz pamatotiem zinātniskiem pētījumiem un zināšanām.

1.2. ES LOMA

Lai nodrošinātu nebīstamas, drošas, tīras un ilgtspējīgi pārvaldītas jūras, ir vajadzīga saskaņota, transversāla, uz noteikumiem balstīta starptautiska pieeja. Šāda pieeja dos ES iedzīvotājiem labumu arī tādās prioritārās jomās kā darbvieta, izaugsme, konkurētspēja, ilgtspēja, klimatnoturība, miers un drošība. Veicinot uz noteikumiem balstītu, labu pārvaldību jūrā, tiks stiprinātas cilvēktiesības, brīvība un demokrātija, sagādātas vienlīdzīgas konkurences iespējas uzņēmumiem un uzlaboti darba apstākļi visā pasaulē. Tas sasaucas ar ES lomu būt par spēcīgu dalībnieci globālajos procesos.

ES ir izdevīgā pozīcijā, lai veidotu okeānu starptautisko pārvaldību, pamatojoties uz pieredzi, ko tā uzkrājusi, izstrādājot ilgtspējīgu pieeju okeānu pārvaldībā, proti, vides politiku (jo īpaši Jūras stratēģijas pamatdirektīvu), integrēto jūrlietu politiku (jo īpaši Jūras telpiskās plānošanas direktīvu), reformēto kopējo zivsaimniecības politiku, cīņu pret nelegālu, neregistrētu un neregulētu (NNN) zveju un jūras transporta politiku.

Turklāt ES ir izstrādājusi virkni drošības rīku, kas paredzēti, lai pievērstos saiknei starp iekšējās un ārējās drošības aspektiem. Tās Globālajā ārpolitikas un drošības politikas stratēģijā apliecināta nepieciešamība pēc vienotākas pieejas starp iekšējiem un ārējiem rīcībpolitikas aspektiem, visās ārpolitikas jomās un starp dalībvalstīm un ES iestādēm. Būtu jāattīsta sinerģija ar citām rīcībpolitikām (piemēram, tādās jomās kā kibernetika, kiberaizsardzība un aprites ekonomika) un stratēģijām (piemēram, tādām kā ES Jūras drošības stratēģija (ES JDS)⁹ un ar to saistītās reģionālās stratēģijas¹⁰). Tādā veidā ES devums okeānu pārvaldības stiprināšanā palīdzēs sasniegt globālo jūrlietu izaugsmes un jūras drošības mērķi.

ES JDS tika izstrādāta tādēļ, lai iedarbīgā un visaptverošā veidā risinātu kuģošanas drošības un jūras drošības problēmas, izmantojot attiecīgos starptautiskos, ES un valstu

⁹ “Eiropas Savienības Jūras drošības stratēģija”, 11205/14, Vispārīgo lietu padome pieņēmusi 2014. gada 24. jūnijā.

¹⁰ “Eiropas Savienības stratēģija Gvinejas līcim”, Ārlietu padome pieņēmusi 2014. gada 17. martā; “Eiropas Savienības stratēģiskā sistēma Āfrikas ragam”, Ārlietu padome pieņēmusi 2014. gada 11. novembrī.

instrumentus. Lai veicinātu starpnozarņu sadarbību un kāpinātu izaugsmes potenciālu, tā būtu jāpiemēro saskaņā ar šo paziņojumu. ES turpina aktīvi iestāties par jūras drošību visā pasaulē, balstoties uz savu pieredzi pirātisma apkarošanā Indijas okeāna rietumdaļā, kontrabandas un nelikumīgas tirdzniecības apkarošanā Vidusjūrā, Melnajā jūrā un Baltijas jūrā, un izpētot iespējas Gvinejas līcī¹¹, Dienvidķīnas jūrā un Malakas šaurumā.

Okeānu pārvaldības jomā ES sadarbojas ar divpusējiem, reģionāliem un daudzpusējiem partneriem visā pasaulē, un tās galvenais juridiskais virzītājspēks ir *UNCLOS*. ES ir noslēgusi stratēģiskas partnerības un nolīgumus ar svarīgiem starptautisko procesu dalībniekiem un partneriem. Tā cieši sadarbojas ar dažādām jaunietekmes valstīm. Tā ir daudzu nolīgumu un konvenciju puse. ES un tās dalībvalstis kopā ir lielākās atbalsta sniedzējas pasaulē.

Lai uzlabotu okeānu pārvaldību un panāktu ciešāku koordināciju ar starptautiskiem un reģionāliem forumiem, ES būtu jāizmanto jau pastāvošie mehānismi. ES ir aktīvi centusies izvērst sadarbību ar kaimiņvalstīm jūrlietu politikas un okeānu ekonomikas jomā, pamatojoties arī uz Eiropas kaimiņattiecību politikas austrumu un dienvidu dimensiju. Tā sniedz nozīmīgu devumu arī jūras transporta darbaspēka globālajā pārvaldībā un pasaules mēroga cīņā pret piespiedu darbu un cilvēku tirdzniecību.

ES un tās dalībvalstu rīcībai ārpolitikā un iekšpolitikā jāklūst vienotākai. Apvienojot spēkus, iespējams ievērojami palielināt pozitīvu pārmaiņu potenciālu. Ievērojot apņemšanos uzlabot politikas saskaņotību ilgtspējīgas attīstības labā, ES būtu jānodrošina saskaņīga rīcība iekšpolitikā un ārpolitikā. ES būtu jāveicina sinerģija ar citām ES rīcībpolitikām, tostarp attīstības politiku, un stratēģijām, piemēram, ES JDS.

Turklāt ES ir deviņi tālākie reģioni. Ņemot vērā šo reģionu devumu ES jūrlietu dimensijā un atrašanos Atlantijas un Indijas okeānā, tie var aktīvi veicināt okeānu pārvaldības pilnveidošanu.

Lai nodrošinātu nebīstamus, drošus, tīrus un ilgtspējīgi pārvaldītus okeānus, Komisija un Augstā pārstāve ierosina 14 darbību kopumus trīs prioritārajās jomās:

- starptautiskās okeānu pārvaldības satvara uzlabošana;
- okeānu un jūru noslodzes samazināšana un ilgtspējīgai jūras nozaru ekonomikai labvēlīgu apstākļu radīšana, un
- starptautiskās okeānu pētniecības un datu nostiprināšana.

2. STARPTAUTISKĀS OKEĀNU PĀRVALDĪBAS SATVARA UZLABOŠANA

Pamatojoties uz starptautisko vienprātību par to, ka ir jānostiprina okeānu pārvaldības satvars, Komisija un Augstā pārstāve veiks turpmāk izklāstītās darbības.

¹¹ Attiecībā uz Gvinejas līci (no Senegālas līdz Angolai) ES, vadīdamās pēc visaptverošas pieejas, 2014. gadā izstrādāja stratēģiju un 2015. gadā rīcības plānu, lai tādā veidā atbalstītu Āfrikas valstu vadīto Jaundes procesa iniciatīvu, par ko Rietumāfrikas un Centrālāfrikas valstu vadītāji vienojās 2013. gada jūnijā.

1. darbība – novērst starptautiskās okeānu pārvaldības satvara nepilnības

Komisija un Augstā pārstāve turpinās sadarboties ar dalībvalstīm un starptautiskiem partneriem, lai veicinātu to daudzpusējo instrumentu īstenošanu, par kuriem ir panākta vienošanās, bet kuri vēl nav stājušies spēkā. Komisija un Augstā pārstāve intensificēs savus centienus, kas vērsti uz to, lai tiktu parakstīti, ratificēti, transponēti un faktiski īstenoti galvenie globālās okeānu pārvaldības instrumenti, piemēram, *UNCLOS* un tās esošie īstenošanas nolīgumi.

Komisija arī turpmāk aktīvi iesaistīsies darbā ar mērķi *UNCLOS* ietvaros izstrādāt juridiski saistošu instrumentu par to, lai saglabātu un ilgtspējīgi izmantotu jūras bioloģisko daudzveidību teritorijās, kas ir ārpus valstu jurisdikcijas (*BBNJ*). Tā turpinās atbalstīt jūras bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai veltītos starptautiskos centienus citos attiecīgos starptautiskos forumos, tādus kā Konvencija par bioloģisko daudzveidību (*KBD*) un Konvencija par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām (*CITES*).

Komisija un Augstā pārstāve kopā ar dalībvalstīm un visām citām pusēm, tostarp starptautiskajiem partneriem, nozari un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, izpētīs, kādus brīvprātīgus, nelegislatīvus un papildinošus pasākumus iespējams veikt, lai atbalstītu okeānu pārvaldību.

- *Komisija un Augstā pārstāve sadarbosies ar dalībvalstīm un starptautiskiem partneriem, lai nodrošinātu to, ka tiek pieņemti, ratificēti un īstenoti svarīgi globālās okeānu pārvaldības instrumenti, piemēram, plānotais UNCLOS īstenošanas nolīgums par BBNJ, un SDO Konvencija par darbu zvejniecībā.*
- *Komisija un Augstā pārstāve atbalstīs starptautiskos jūras bioloģiskās daudzveidības aizsardzības centienus visās attiecīgajās starptautiskajās institūcijās.*
- *Lai palīdzētu piekrastes dalībvalstīm ievērot UNCLOS noteiktos pienākumus aizsargāt un saglabāt jūras vidi, Komisija līdz 2018. gadam sagatavos norādījumus par jūras dzīvu dabas resursu izpēti un izmantošanu teritorijās, kas ir valstu jurisdikcijā.*
- *Komisija un Augstā pārstāve sadarbībā ar visām attiecīgajām reģionālajām un starptautiskajām organizācijām īstenos ārpus ES aizsāktās reģionālās iniciatīvas, kas saistītas ar jūras baseinu ilgtspējīgu attīstību, un stratēģijas, piemēram, Āfrikas raga un Gvinejas līča stratēģiju, kurā jūras zinātniskā un tehniskā sadarbība ir atzīta par rīku, kas palīdz nosargāt drošību un panākt ilgtspējīgu attīstību.*

2. darbība – veicināt reģionālu zvejniecību pārvaldību un sadarbību galvenajos okeāna apgabalos, lai novērstu reģionālās pārvaldības nepilnības

Reģionālas zvejniecības pārvaldības organizācijas (RZPO) ir galvenās starptautiskās organizācijas, kuru kompetencē ir transzonālo un tālu migrējošo zivju krājumu saglabāšana un ilgtspējīga izmantošana. ES rīcība šajos forumos galvenokārt ir vērsta uz to veikuma uzlabošanu un regulāru pārlūkošanu (piemēram, zinātnes, atbilstības pārredzamības un lēmumu pieņemšanas jomā).

Ziemeļu Ledus okeāna centrālo daļu – vienu no mūsu planētas trauslākajiem jūras reģioniem – tikpat kā neaptver starptautiski saglabāšanas vai pārvaldības režīmi. Saskaņā ar nesen ierosināto integrēto Arktikas politiku¹² ES būtu jātiecas šajā reģionā un tā apkaimē nodrošināt ilgtspējīgu attīstību, pamatojoties uz starptautisku sadarbību. Konkrēti, ES atbalstīs Arktikas RZPO/mehānisma izveidi un sekmēs bioloģiskās daudzveidības aizsardzību, ko nodrošina AJT izveide.

Arī citām ES reģionālajām stratēģijām (piemēram, Gvinejas līča un Āfrikas raga stratēģijai) būtu jāpalīdz uzlabot zivju krājumu saglabāšanu un pārvaldību un jānodrošina satvars cīņai pret NNN zveju.

- *Komisija sadarbosies ar starptautiskajiem partneriem, lai izveidotu RZPO vai mehānismus vēl neaptvertajām sugām un apgabaliem. Konkrēti, ES atbalstīs daudzpusēju nolīgumu, kura mērķis ir nepieļaut neregulētas zvejniecības atklātā jūrā Ziemeļu Ledus okeāna centrālajā daļā, kamēr vēl nav izveidota RZPO vai mehānisms.*
- *Komisija atbalstīs Centrālaustumu Atlantijas zvejniecības komitejas un Centrālrietumu Atlantijas zvejniecības komisijas pilnvaru palielināšanu, kas jāpaveic līdz 2020. gadam. Tā atbalstīs arī reģionālas zvejniecības struktūras un iniciatīvas nolūkā uzlabot valstu sadarbību tādās jautājumos kā NNN zveja.*
- *Komisija palīdzēs uzlabot pastāvošo reģionālo zvejniecības pārvaldības organizāciju darbību, jo īpaši atbalstot to veikuma regulāru pārlūkošanu.*

3. darbība – uzlabot starptautisko organizāciju darba koordināciju un sadarbību un aizsākt okeāna partnerības okeānu pārvaldības jautājumos

ES būtu jāpalīdz uzlabot to starptautisko organizāciju darba koordināciju un sadarbību, kuru pilnvaras ir saistītas ar okeāniem. To varētu panākt, noslēdzot saprašanās memorandus un sadarbības nolīgumus, kas sekmētu to struktūru darba koordināciju, kurām ir tādi paši vai papildinoši mērķi. Komisija apsvērs iespēju atkal iedzīvināt tā saukto Kobes procesu, kurā iesaistījušās tunzivju RZPO, un attiecināt to uz visām RZPO. ES atbalstīs arī daudzpusējās sadarbības mehānismus, piemēram, *UN-Oceans*, jo īpaši saistībā ar tā pilnvaru pārskatīšanu 2017. gadā, *IOC*, *ISA* un kontinentālas un reģionālas organizācijas, kas ir izstrādājušas jūras aizsardzības un vērtības noteikšanas stratēģijas.

Komisija ir iesaistījusies divpusējos dialogos par jūrlietām un zivsaimniecību ar okeāna lielvarām, tostarp Austrāliju, Kanādu, Ķīnu, Japānu, Jaunzēlandi un Amerikas Savienotajām Valstīm. Tā ir iecerējusi nākamo piecu gadu laikā šos dialogus pakāpeniski pārveidot par okeāna partnerībām. Tādā veidā tiks stiprināta sadarbība nozīmīgās okeānu pārvaldības jomās, kuru vidū jāmin ar okeāniem saistītu IAM īstenošana, spēju veidošana, saglabāšanas un jūras nozaru ilgtspējīgas izaugsmes veicināšana, jūras tehniskā pētniecība, starptautiskā zvejniecību pārvaldība, pienācīgi darba apstākļi, cīņa pret NNN zveju un jūras drošība.

- *Komisija un Augstā pārstāve atbalstīs labāku sadarbību un koordināciju – jaunā vai jau pastāvošā satvarā – starp globāla un reģionāla mēroga organizācijām, kuru pilnvaras ir saistītas ar okeāniem.*

¹² Kopīgs paziņojums “Integrēta Eiropas Savienības politika attiecībā uz Arktiku” (JOIN(2016) 21 final).

- *Komisija atbalstīs RZPO un reģionālo jūras konvenciju (RJK) darba labāku koordināciju un sadarbību ar globālām organizācijām¹³.*
- *Visās attiecīgajās starptautiskajās institūcijās Komisija atbalstīs jūras bioloģiskās daudzveidības aizsardzības globālos centienus, tādus kā prioritārās darbības, kas pieņemtas KBD pušu konferences 12. sanāksmē par jūras un piekrastes bioloģisko daudzveidību¹⁴, un citus lēmumus, kas saistīti ar ekoloģiski un bioloģiski nozīmīgu jūras teritoriju identifikāciju.*
- *Komisija nodrošinās to lēmumu faktisku īstenošanu, kas jūras sugu aizsardzības nolūkā pieņemti CITES pušu 16. un 17. konferences¹⁵.*
- *Komisija un Augstā pārstāve atbalstīs daudzpusējās sadarbības mehānismus, piemēram, UN-Oceans, saistībā ar tā pilnvaru gaidāmo pārskatīšanu un nolūkā stiprināt tā koordinējošo lomu.*
- *Komisija ierosinās izstrādāt okeāna partnerības ar okeāna lielvarām.*

4. darbība – spēju veidošana

Komisija un Augstā pārstāve izmantos ārpolitikas regulējumu, arī sadarbību attīstības jomā, lai kopā ar ES partneriem, tostarp starptautiskām organizācijām, veicinātu un veidotu spējas, kas vajadzīgas labākai okeānu pārvaldībai, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un atjaunošanai un ilgtspējīgai jūras nozaru ekonomikai.

Jūras un piekrastes attīstībai jābūt vidiski ilgtspējīgai un sociāli iekļaujošai. Ir skaidri jānosaka un jāformulē nozaru un investīciju mijiedarbība un kompromisi.

ES rīcībā ir plašs klāsts divpusēju sadarbības, partnerības un tirdzniecības nolīgumu, tostarp ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumi, kuru ietvaros tā var stiprināt sadarbību tādos jūrlietu jautājumos kā jūras nozaru izaugsme, jūras un piekrastes pārvaldība, darba tiesības un kvalifikācija¹⁶, klimata pārmaiņu ietekme uz okeāniem un atbalsts starptautisko saistību izpildei.

Daļa no šīs pieejas būs arī spēju veidošanas iespēju vairošana prioritārajos apgabalos, tādos kā Gvinejas līcis, Atlantijas okeāna dienvidu daļa, Dienvidaustrumāzija un mazo salu jaunattīstības valstis.

Komisija un Augstā pārstāve mobilizēs resursus, lai sekmētu labāku plānošanu, kas vajadzīga ilgtspējīgai jūras nozaru ekonomikai, jo īpaši saistībā ar Savienību Vidusjūrai (SV) un Barselonas konvenciju. Tās veicinās reģionālu dialogu SV forumā par jūras nozaru ekonomiku un veicinās darbības, par ko panākta vienošanās šajā satvarā, tostarp labāku sadarbību jūras zinātniskās pētniecības un inovācijas jomā ar *BlueMED* iniciatīvas starpniecību.

- *Komisija un Augstā pārstāve izmantos ārpolitikas regulējumu, tostarp attīstības sadarbības regulējumu, lai kopā ar nozīmīgiem partneriem, galvenokārt Klusajā*

¹³ Piemēri: Starptautiskā Jūras dzīvības pārvalde, Konvencija par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām, ANO Vides programma, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija un Pasaules tirdzniecības organizācija.

¹⁴ *CBD COP XII/23*;
<https://www.cbd.int/decision/cop/default.shtml?id=13386>.

¹⁵ <https://cites.org/eng/res/index.php>.

¹⁶ Cita starpā SJO Starptautiskā konvencija par zvejas kuģu personāla sagatavošanas, sertificēšanas un sardzes pildīšanas standartiem, 1995 (*STCW-F*).

okeānā, Indijas okeānā un Rietumāfrikā, sekmētu un veidotu labākai okeānu pārvaldībai un ilgtspējīgai jūras nozaru ekonomikai vajadzīgās spējas.

- Pamatojoties uz pašreizējo ES sadarbību attīstības jomā, Komisija un Augstā pārstāve iesaistīsies jūras drošības spēju veidošanā kopā ar citām valstīm un reģionālām organizācijām, jo īpaši Gvinejas līcī un Indijas okeānā.
- 2017. gadā Komisija un Augstā pārstāve palīdzēs izveidot stabilu, uz pierādījumiem balstītu jūras nozaru ekonomikas izaugsmes satvaru.
- Komisija un Augstā pārstāve noteiks veidus, kā iespējams uzlabot okeānu pārvaldību, īstenojot IAM. Tie ietvers, piemēram, spēju veidošanas iespēju vairošanu tādos prioritārajos apgabalos kā Gvinejas līcis un Dienvidaustrumāzija.
- Komisija sadarbībā ar Starptautisko Jūrniecības organizāciju (SJO) ieklaus tehnisko sadarbību, kuras mērķis būs atbalstīt SJO instrumentu īstenošanu un izpildi.
- Komisija mobilizēs resursus, lai atbalstītu progresu ilgtspējīgas jūras nozaru ekonomikas attīstībai vajadzīgo spēju veidošanā Vidusjūras reģionā, saistībā ar Savienību Vidusjūrai un citām organizācijām, tostarp Barselonas konvenciju.

5. darbība – nodrošināt jūru un okeānu drošumu un drošību

ES JDS ir identificētas drošības problēmas, piemēram, pirātisms, cilvēku, ieroču un narkotiku tirdzniecība un kontrabanda, un uzsverta nepieciešamība atvieglot sadarbību un informācijas koplietošanu starp civilajām un militārajām iestādēm. Lai rastu pasaules mēroga risinājumus, ir vajadzīgas plašākas starptautiskas diskusijas tādos forumos kā ANO, G7 un G20 un īpaši pielāgotas partnerības, kurās iesaistītas citas valstis un reģionālas struktūras (piemēram, Āfrikas Savienība un ASEAN).

Sadarbībā ar dalībvalstīm Komisija un Augstā pārstāve turpinās divpusējās un daudzpusējās attiecības ar trešām valstīm un reģionālām organizācijām, lai ES JDS un reģionālu stratēģiju (piemēram, Gvinejas līča, Āfrikas raga stratēģija) satvarā mazinātu un novērstu jūras drošības apdraudējumus un riskus, intensificējot darbu prioritārajās jomās¹⁷.

Jaunā Eiropas robežu un krasta apsardzes regula¹⁸ un grozītās regulas par Eiropas Jūras drošības aģentūru (EMSA) un Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūru (EFCA) veido pamatu plašākai sadarbībai starp ES aģentūrām, kas atbalsta dalībvalstu iestādes, kuras pilda krasta apsardzes funkcijas, un sadarbībai ar trešām valstīm, kas robežojas ar Eiropas jūras baseiniem. Šis darbs būs vērsts arī uz valstu krasta apsardzes dienestu labāku sadarbību, kuras mērķis ir īstenot daudznolūku kampaņas, piemēram, atklāt nelikumīgas nopludināšanas saskaņā ar MARPOL¹⁹. Šīs sadarbības ietvaros *Frontex*,

¹⁷ Tas nozīmē: izstrādāt koordinētu pieeju jūras drošības jautājumiem starptautiskos forumos (piemēram, ANO, G7 un G20) un augsta līmeņa dialogos, stiprināt un atbalstīt ES reģionālos reaģēšanas pasākumus jūrlietu jomā (piemēram, operācija *ATALANTA*, kas vērsta pret pirātismu Indijas okeānā, un *EUNAVFOR MED* operācija *Sophia*, kas paredzēta cīņai pret kontrabandas un nelikumīgas tirdzniecības tīkliem Vidusjūras reģionā), un darboties jūras drošības spēju veidošanā kopā ar trešām valstīm un reģionālām organizācijām.

¹⁸ Regula (ES) 2016/1624 par Eiropas Robežu un krasta apsardzi un ar ko groza Regulu (ES) 2016/399 un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 863/2007, Padomes Regulu (EK) Nr. 2007/2004 un Padomes Lēmumu 2005/267/EK.

¹⁹ Starptautiskā konvencija par kuģu izraisītā piesārņojuma novēršanu; MARPOL 73/78.

EMSA un EFCA īsteno daudznolūku operācijas, cita starpā kontrolē zvejniecības, robežas un migrāciju Vidusjūras centrālajā daļā. Lai papildinātu šīs darbības, cīņā pret cilvēku kontrabandu, kuģu aizsardzībā, pirātisma apkarošanā un zvejas darbību uzraudzībā ir iesaistījušies arī ES militārie spēki, kas īsteno operācijas SOPHIA un ATALANTA un savu pienākumu izpildes nolūkā sadarbojas arī ar NATO.

- *Sadarbībā ar dalībvalstīm Komisija un Augstā pārstāve izmantos ES JDS par pamatu, lai kopā ar citām valstīm strādātu pie jūras drošības apdraudējumu un risku mazināšanas un novēršanas.*
- *Komisija un Augstā pārstāve strādās pie tā, lai veicinātu starpnozaru jūras uzraudzības informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm, iesaistot tajā arī EMSA un cita starpā atbalstot vienotas informācijas apmaiņas vides (CISE) īstenošanu, un ar trešām valstīm, lai tādā veidā atvieglotu starptautisku intervenci.*
- *Komisija novērtēs iespējas veicināt vienas jūras uzraudzības vides, piemēram, CISE, sadarbību ar citām jūras uzraudzības vidēm.*
- *Pamatojoties uz satelītsakaru un datu analīzes tehnoloģijas attīstību un pastāvošajām jūras darbību uzraudzības sistēmām, Komisija kopā ar Augsto pārstāvi uzsāks izmēģinājuma projektu ar mērķi uzraudzīt nelegālu zveju visā pasaulē, paplašināt jūras situācijas apzināšanos un izpētīt iespējas attiecināt uzraudzību arī uz citiem sektoriem.*

3. OKEĀNU UN JŪRU NOSLODZES SAMAZINĀŠANA UN ILGTSPĒJĪGAI JŪRAS NOZARU EKONOMIKAI LABVĒLĪGU APSTĀKĻU RADĪŠANA

Lai nodrošinātu veselīgus okeānus, kas kalpotu par dzīvības atbalsta sistēmu un resursu, okeānu pārvaldībai jāklūst efektīvākai. ES rīcība būtu jāvērs uz klimata pārmaiņām un to ietekmi, jūras piesārņojumu un eitrofikāciju, jūras ekosistēmu un bioloģiskās daudzveidības nosargāšanu, saglabāšanu un atjaunošanu un jūras resursu ilgtspējīgu izmantošanu.

6. darbība – īstenot COP21 nolīgumu un mazināt klimata pārmaiņu kaitīgo ietekmi uz okeāniem, krastiem un ekosistēmām

Komisija iestāsies par jūras un piekrastes ekosistēmu nozīmi klimata pārmaiņu ietekmes mazināšanā. Sadarbodamās ar ES un starptautisko politisko procesu dalībniekiem, Komisija kopā ar Augsto pārstāvi centīsies sarunās par klimata pārmaiņām un attiecīgās starptautiskās vides konvencijās panākt plašu politisko vienprātību jautājumā par vajadzību saglabāt okeānu dabisko oglekļa piesaistītāja funkciju.

Komisija turpinās stiprināt ar okeāniem saistīto rīcību ES līmenī, lai īstenotu Parīzes nolīgumu par klimata pārmaiņām, piemēram, samazinātu kuģošanas radītās emisijas, attīstītu atjaunojamus energoresursus. Kopā ar Augsto pārstāvi tā sadarbosies ar dalībvalstīm un starptautiskiem partneriem, lai veicinātu šādas darbības iekļaušanu valstu pasākumos, kas paredzēti Parīzes nolīgumā noteikto saistību izpildei. Turklāt Komisija veicinās starptautiski akceptētu rīcības plānu, kura mērķis būs cita starpā novērst okeāna sasilšanas, jūras līmeņa celšanās un paskābināšanās sekas. Šā darba pamatā būs Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes piektais novērtējuma ziņojums un gaidāmais īpašais ziņojums par klimata pārmaiņām un okeāniem, un kriosfēru.

- *Komisija intensificēs sadarbību ar starptautiskiem partneriem, lai vienotos par kopīgu rīcību jūras un piekrastes ekosistēmu aizsardzībai un atjaunošanai.*
- *Līdz 2020. gadam Komisija uzsāks starptautiskas publiskā un privātā sektora partnerības, kuru mērķis būs atjaunot, pielāgot vai izveidot “zaļo/zilo infrastruktūru”.*
- *Komisija kopā ar Augsto pārstāvi sadarbosies ar dalībvalstīm un starptautiskiem partneriem, lai veicinātu ar okeāniem saistītas darbības iekļaušanu valstu pasākumos, kas paredzēti Parīzes nolīgumā noteikto saistību izpildei. Pašreizējo stāvokli varētu raksturot globālajā izvēršanā, kas paredzēta Parīzes nolīgumā.*
- *Komisija ierosinās starptautisku rīcību, kuras mērķis ir cita starpā līdzsekot okeāna sasīlšanas, jūras līmeņa celšanās un paskābināšanās sekām. Saziņai ar starptautiskiem partneriem tiks izmantots Zaļās diplomātijas tīkls.*

7. darbība – apkarot nelegālu zveju un stiprināt okeānu pārtikas resursu ilgtspējīgu pārvaldību pasaules mērogā

Viena no ES prioritātēm ir NNN zvejas apkarošana visā pasaulē. Pasaulē ik gadus nelikumīgi tiek iegūti vismaz 15 % nozveju 8–19 miljardu euro vērtībā. ES sadarbojas ar citām valstīm, lai uzsāktu strukturālas reformas to zvejniecības pārvaldības sistēmās. Tās mērķis ir nākamajos 5 gados pastiprināt šos centienus. Konkrēti, Komisija tiecas spēcīnāt daudzpusēju darbību, kas vērsta uz NNN zvejas ierobežošanu, un šajā nolūkā ir jāpastiprina instrumenti, kas ļauj izsekot un identificēt kuģus un valstspiederīgos, kuri iesaistījušies nelikumīgās darbībās, un jāpalielina galveno starptautisko aģentūru, piemēram, Interpola, funkcijas.

ES sadarbosies ar starptautiskiem partneriem, sniegs atbalstu NNN zvejas apkarošanai vajadzīgo tehnisko un administratīvo spēju vairošanai, veicinās sadarbību starp aģentūrām un novērtēs nelikumīgo darbību negatīvās sociālās sekas.

- *Komisija aktivizēs pret NNN zveju vērsto darbību, šajā nolūkā uzlabojot pašreizējās sistēmas un palīdzot dalībvalstīm nodrošināt efektīvas kontroles, kuru vajadzībām tiks izstrādāti elektroniski rīki.*
- *Kopā ar Augsto pārstāvi Komisija sadarbosies ar trešām valstīm tādos jautājumos kā spēju veidošana un partnerība ar Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūru, arī Nolīguma par ostas valsts pasākumiem īstenošanas nolūkos.*
- *Komisija un Augstā pārstāve izmantos pieejamo ES attīstības finansējumu, lai atbalstītu rīcību, kas palīdzēs cīņā pret NNN zveju.*
- *Komisija sadarbosies ar trešām valstīm, izmantojot divpusējus dialogus un oficiālus procesus, kas paredzēti NNN zvejas regulā (nesadarbīgu valstu iepriekšēja apzināšana, identificēšana un iekļaušana sarakstā).*
- *Divpusējos dialogos un reģionālos un starptautiskos forumos Komisija un Augstā pārstāve pievērsīsies ar NNN zveju saistītām problēmām, tādām kā piespiedu darbs un citi darba veidi, kas pārkāpj cilvēktiesības.*
- *ES veicinās daudzpusēju rīcību, tostarp:*
 - *pasaules flotes reģistra izveidi,*

- *unikāla kuģa identifikatora (SJO numura) piešķiršanu komerciālās zvejas kuģiem,*
 - *vadlīnijas par to, kā izstrādājamās un īstenojamās nozvejas dokumentēšanas shēmas (globālais nozvejas sertifikāts), un*
 - *spēcīgāku Interpola iesaistīšanos cīņā pret NNN zveju.*
- *Saskaņā ar ierosināto regulu par ārējo zvejas flotu ilgtspējīgu pārvaldību²⁰ Komisija pastiprinās ES ārējās zvejas flotes uzraudzību neatkarīgi no tā, kur tā darbojas.*

8. darbība – aizliegt kaitīgās subsīdijas zvejniecībai

Zvejniecības subsīdijas, kas veicina pārzveju, pārmērīgu kapacitāti un NNN zveju, ilgu laiku ir radījušas starptautiska mēroga bažas. 2002. gada un 2012. gada Pasaules samitos par ilgtspējīgu attīstību tika izteikts aicinājums pielikt punktu šādām subsīdijām. Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam tagad ir noteikts termiņš šādu subsīdiju izbeigšanai, proti, 2020. gads.

Tiks rosināti starptautiski centieni, kuru mērķis ir ierobežot pārmērīgu kapacitāti un pārzveju pasaules zvejas flotēs un aizliegt kaitīgās subsīdijas. Tas sekmēs PTO sarunas par tādu subsīdiju aizliegšanu, kas veicina pārmērīgu kapacitāti, pārzveju un NNN zveju.

- *ES aktīvi iesaistīsies daudzpusējās sarunās PTO ar mērķi līdz 2020. gadam panākt to subsīdiju aizliegumu, kas veicina pārmērīgu kapacitāti, pārzveju un NNN zveju.*

9. darbība – cīņa pret jūras piedrazojumu un “plastmasu jūru”

Jūras piedrazojums ir viens no galvenajiem okeānu apdraudējumiem. Komisija jau ir rīkojusies, lai apkarotu tā cēloņus, un tagad būtiski izvērsīs šo darbību.

Komisija ierosinās pasākumus, kas vajadzīgi, lai pēc iespējas samazinātu dražu rašanos ražojuma aprites ciklā, sākot ar izejvielu izvēli, ražojuma izstrādi, ražošanu, patēriņu un otrreizēju pārstrādi un beidzot ar atkritumu apglabāšanu.

Saskaņā ar Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku ES līdz 2017. gadam ierosinās stratēģiju par plastmasu, kurā pievērsīsies tādiem jautājumiem kā plastmasas pārstrādājamība, bioloģiskā noārdāmība, bīstamu vielu klātesība dažu veidu plastmasā un jūras piedrazojums, un kurā būs skaidri paredzēta starptautiska rīcība pret plastmasas nokļūšanu apkārtējā vidē. Tas palīdzēs līdz 2020. gadam vismaz par 30 % samazināt piekrastē atrodamo dražu un pazaudēto zvejas rīku daudzumu. Tas palīdzēs arī krasi samazināt jūras vidē nonākušo mikroplastmasas daudzumu, vajadzības gadījumā ierobežojot tās izmantošanu ražojumos.

Savukārt viss iepriekš minētais palīdzēs īstenot programmu 2030. gadam. Stratēģijā tiks ņemts vērā arī problēmas globālais raksturs un nepieciešamība pēc kolektīvas darbības, arī daudzpusēju vides nolīgumu kontekstā. Tajā tiks apsvērtas iespējas cīņu pret jūras piedrazojumu integrēt ES ārējā darbībā un attīstības palīdzībā, lai apturētu plastmasas

²⁰ COM(2015) 636 final.

atkritumu plūsmu pasaules okeānos un, kad vien tas ir vidiski pamatots un tehniski iespējams, piedalītos labi koordinētos dražu savākšanas pasākumos.

- *Aprite ekonomikas stratēģijas ietvaros Komisija 2017. gadā ierosinās stratēģiju par plastmasu, kurā pievērsīsies tādiem jautājumiem kā jūras piedrazojums, plastmasas pārstrādājamība un bioloģiskā noārdāmība.*
- *Komisija, pārskatot Direktīvu par ostas atkritumu uzņemšanas iekārtām²¹ un vajadzības gadījumā veicot papildu pasākumus, kas saistīti ar zvejas darbībām un akvakultūru, pievērsīsies piedrazojuma avotiem jūrā, tostarp kuģošanas un zvejas darbībām.*
- *Komisija palīdzēs novērtēt to, cik iedarbīgas ir starptautiskas, reģionālas un apakšreģionālas pārvaldības stratēģijas un pieejas, lai apkarotu jūras piedrazošanu ar plastmasu un mikroplastmasu, kā to pieprasījusi ANO Vides asambleja.*
- *Komisija sniegs finansiālu atbalstu, sevišķi no Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda, lai uzlabotu jūras piedrazojuma savākšanas kapacitāti un datu pieejamību par dražu koncentrāciju jūrās, kas apskalo ES.*
- *Komisija ierosinās spēcīgāku institucionālo satvaru ar mērķi apkarot jūras piedrazošanu, piemēram, labāk koordinējot starptautiskos centienus, īstenojot G7 plānu cīņai pret jūras piedrazošanu un globālo partnerību jūras piedrazojuma novēršanai.*
- *Komisija līdzsekos globālu un reģionālu saistību izpildei, veicinot jūras piedrazojuma apkarošanai veltītus rīcības plānus, kuros galvenā uzmanība vērsta uz RJK visā Eiropā.*

10. darbība – veicināt jūras telpisko plānošanu (JTP) pasaules līmenī

Okeānu ilgtspējīga izmantošana un bioloģiskā daudzveidība, tostarp attiecīgo IAM sasniegšana, ir atkarīga no cilvēka veiktās izmantošanas pareizas plānošanas un pārvaldības teritorijās, kas ir valstu jurisdikcijā un ārpus tās. JTP var nodrošināt jūras izmantojumu efektīvu organizēšanu jūras teritorijā, tostarp AJT noteikšanu, pārvaldību un tīkla veidošanu²². Visā pasaulē JTP tiek izmantota arvien vairāk, un pēdējās desmitgades laikā ir izveidojies liels pieredzes un paraugprakses korpus.

Komisija 2017. gadā sāks kopdarbu ar visiem attiecīgajiem procesu dalībniekiem, lai izstrādātu starptautiski akceptētu vadlīniju priekšlikumus ar mērķi veicināt JTP un saistītos procesus partnervalstīs un starptautiskā līmenī, jo īpaši ANO.

- *Komisija 2017. gadā sāks izstrādāt priekšlikumus starptautiskām vadlīnijām par JTP.*

11. darbība – sasniegt globālo mērķi, proti, nodrošināt 10 % jūras un piekrastes teritoriju saglabāšanu un veicināt AJT efektīvu pārvaldību

²¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 27. novembra Direktīva 2000/59/EK par ostas iekārtām, kas paredzētas kuģu atkritumu un kravu atlieku uzņemšanai.

²² ES 2014. gada direktīvā par JTP, 2008. gada paziņojumā par ES pieeju JTP un UNESCO vadlīnijās par JTP ir noteikti vairāki elementi, kas veicina JTP izstrādi.

Jūras bioloģiskās daudzveidības stāvoklis patlaban ir satraucošs. Tropu rīfi pēdējo 30 gadu laikā ir zaudējuši vairāk nekā pusi koraļļu, kas tos veido. Patlaban aizsargājamās jūras teritorijas (AJT) aizņem tikai 3,4 % no jūrām un okeāniem, un tas ir ievērojami mazāk par 2020. gadam izvirzīto globālo saglabāšanas mērķi 10 % apmērā. Jūras ekosistēmu atjaunošana un aizsardzība nestu gan vidiskus, gan ekonomiskus ieguvumus. Palielinot AJT aptverto platību līdz 30 %, 2015.–2050. gada laikposmā varētu radīt līdz 920 miljardiem ASV dolāru²³.

Dažādas organizācijas un forumi atkarībā no to kompetences strādā pie dažādiem teritorijai specifiskiem pārvaldības rīkiem²⁴. Tomēr AJT ir iedarbīgas tikai tad, ja tās ir labi pārvaldītas un veido ekoloģiski saskaņotu tīklu. Tāpēc to pārvaldībai ir vajadzīga atbilstoša plānošana, kā arī cilvēku un finanšu resursi.

Sekmējot paraugprakses apmaiņu un atbalstot saskaņotu tīklu izveides centienus, Komisija veicinās AJT efektivitāti visā pasaulē. Turklāt Komisija rosinās reģionālu un starptautisku sadarbību nolūkā izstrādāt ilgtspējīgus ilgtermiņa finansēšanas mehānismus AJT vajadzībām²⁵.

Jauns īstenošanas nolīgums *UNCLOS* ietvaros par *BBNJ* saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu palīdzētu sasniegt globālo 10 % saglabāšanas mērķi un ievērojami palielināt AJT pārklājumu atklātā jūrā.

- *Komisija veicinās AJT efektivitāti un izplatīšanos visā pasaulē, sekmējot paraugprakses apmaiņu un atbalstot saskaņotu tīklu izveides centienus.*
- *Turklāt Komisija rosinās reģionālu un starptautisku sadarbību nolūkā izstrādātu ilgtspējīgus ilgtermiņa finansēšanas mehānismus AJT vajadzībām.*
- *Komisija sagatavos AJT mērķsadarbības projektu, kas sekmēs Eiropas, Āfrikas, Ziemeļamerikas un Dienvidamerikas paraugprakses apmaiņu un spēju veidošanu saistībā ar Atlantijas okeāna AJT.*
- *Komisija nodrošinās iespējas saņemt programmas “Apvārsnis 2020” un LIFE finansējumu jūras zinātniskajai pētniecībai, kas ir būtiska AJT izveidei, un sadarbosies ar starptautiskiem partneriem.*

4. STARPTAUTISKĀS OKEĀNA PĒTNIECĪBAS UN DATU STIPRINĀŠANA

Lai īstenotu lielāko daļu iepriekš minēto darbību un nodrošinātu resursu ilgtspējīgu izmantošanu, ir nepieciešamas zinātniski pamatotas zināšanas par okeāniem. Lai tās nodrošinātu, vajadzīgas ievērojamas investīcijas aktīvos un aprīkojumā. Vislielāko labumu sabiedrība gūst tad, ja zināšanas un dati tiek koplietoti.

ES un tās dalībvalstis ir daudz darījušas jūras zinātniskās un tehniskās pētniecības finansēšanā un datu pieejamības un savstarpējās izmantojamības uzlabošanā. Sadarbība ar starptautiskiem partneriem, tostarp resursu apvienošana, ir nākamais solis ceļā uz zināšanu bāzi, kas vajadzīga efektīvai okeānu pārvaldībai.

²³ OECD (2016), *The Ocean Economy in 2030*, OECD Publishing, Parīze.

²⁴ RZPO, RJK par AJT (Konvencija par jūras vides aizsardzību ziemeļaustrumu Atlantijā – OSPAR konvencija), SJO par īpaši jutīgām jūras teritorijām (ĪJJT); diskusijas par AJT apgabalos, kas ir ārpus valstu jurisdikcijas, ir daļa no *BBNJ* sarunām.

²⁵ Arī izmantojot ES finansētus projektus, piemēram, EP izmēģinājuma projektu par transatlantisko sadarbību AJT jomā.

12. darbība – saskanīga ES stratēģija okeāna novērojumu, datu un jūras uzskaites jomā

Eiropas Jūras novērojumu un datu tīkls (*EMODnet*) dod pētniekiem, publiskā sektora iestādēm, uzņēmumiem un pilsoniskajai sabiedrībai iespēju meklēt, apskatīt, lejupielādēt un izmantot vairāk nekā 100 jūras pētniecības iestāžu datus un datu produktus par batimetriju, ģeoloģiju, dzīvotnēm, fiziku, ķīmiju un dzīvības formām Eiropas jūrās.

Ja ES darbs tiktu salāgots ar starptautisko partneru darbu, tiktu ievērojami spēcīnātas zināšanas, kas ir okeāna pārvaldības pamatā, arī būtiski nostiprināta dabas kapitāla un ekosistēmu pakalpojumu uzskaites integrētā sistēma, kas patlaban tiek izstrādāta sadarbībā ar Eiropas Vides aģentūru un starptautiskiem partneriem.

- *Komisija, pamatojoties uz EMODnet, 2018. gadā ierosinās saskanīgu jūras novērošanas stratēģiju atbilstoši G7 valstu Cukubas paziņojumam²⁶. Tā novērtēs, vai okeāna novērošanas tīkli atbilst mērķim, un analizēs ekonomiskās, vidiskās un sociālās priekšrocības, ko varētu radīt to spēcīnāšana.*
- *2018. gadā plānotā ziņojuma kontekstā Komisija ierosinās veidus, kā EMODnet varētu tikt salāgots ar citiem valstu vai reģionāliem jūras datu vākšanas centieniem, lai izveidotu starptautisku jūras datu tīklu un nodrošinātu atklātu piekļuvi šiem datiem.*

13. darbība – stiprināt investīcijas jūras zinātnē un inovācijā

ES un tās dalībvalstis jūras zinātniskajai pētniecībai ik gadus tērē aptuveni 2 miljardus euro. Vairāk nekā 260 miljoni euro nāk no pētniecības un inovācijas programmas “Apvārsnis 2020”. Ir svarīgi saglabāt šādu vērienu. Īpaša jūras nozaru izaugsmei veltīta prioritārā joma ir vērsta uz transversālu jūras zinātnisko un tehnisko pētniecību un atbalsta politiku ar okeānu saistītās jomās, tostarp zivsaimniecības, atkrastes enerģētikas un jūras transporta politiku.

Dalībvalstis arvien ciešāk koordinē vai integrē savas pētniecības programmas, lai kopīgās problēmas risinātu ES līmenī (piemēram, izmantojot kopīgo plānošanas iniciatīvu “Veselīgas un produktīvas jūras un okeāni”, projektus “Melnās jūras apvārsnis” un *EMBLAS*) un jūras baseina līmenī (piemēram, izmantojot Baltijas jūras programmu *BONUS* un Vidusjūras reģiona iniciatīvu *BLUMED*).

- *Eiropas zinātnes mākoņdatošanas iniciatīvas²⁷ kontekstā Komisija izveidos “jūras zinātnes mākoņa izmēģinājuma projektu” un turpinās investēt jūras pētniecībā un inovācijā.*
- *Komisija sadarbosies ar G7 valstu partneriem, lai virzītu jauno G7 iniciatīvu “Okeānu nākotne” ar mērķi uzlabot okeānu un jūru pētniecību un novērošanu.*

14. darbība – starptautiskā okeānu pētniecība, inovācija un zinātnes partnerības

²⁶ <http://www.japan.go.jp/g7/userdata/common/data/20160517communique.pdf>.

²⁷ Paziņojums “Eiropas digitālā vienotā tirgus stratēģija” COM(2015) 192 final, 6.5.2015.

ES bāzētā okeānu pētniecība un zinātne var gūt ievērojamu labumu no sadarbības ar institūtiem, kas neatrodas ES. Nozīmīgs solis uz priekšu bija ES, ASV un Kanādas 2013. gada Galvejas paziņojums par sadarbību Atlantijas okeāna pētniecības jomā. Komisija turpinās īstenot Galvejas paziņojumu.

Lai veicinātu prasmes, kas vajadzīgas inovācijai un konkurētspējai, Komisija turpinās atbalstīt nozares vadītu partnerību jūrlietu tehnoloģijas jomā, vadoties pēc “Plāna nozaru sadarbībai prasmju jomā”.

Saskaņā ar ESAO ieteikumu rosināt ciešāku starptautisko sadarbību jūrlietu zinātnes un tehnoloģijas jomā, tā pētīs arī iespējas izveidot starptautiskus tīklus, lai apmainītos ar pieredzi, kā veicināt inovatīvas jūrlietu tehnoloģijas, kas būtu saderīgas ar esošajiem instrumentiem.

- *Saskaņā ar spēkā esošajiem zinātnes un tehnoloģijas nolīgumiem Komisija attīstīs jūras pētniecības un zinātnes partnerības ar galvenajiem partneriem, attiecīgā gadījumā arī okeāna partnerības un pasaules mēroga alianses, kurās tā ir locekle, piemēram, Belmontas forums vai Zemes novērojumu grupa.*
- *Komisija aktivizēs savu darbu pie Visatlantijas okeāna pētniecības alianses izveides, sekmējot ciešāku sadarbību ar jūru saistītos jautājumos ar galvenajiem procesu dalībniekiem Atlantijas okeāna dienvidu daļā.*
- *Komisija turpinās darbu pie tā, lai BLUEMED iniciatīvā iekļautu Vidusjūras dienvidu reģiona valstis. Turklāt Melnās jūras reģiona sinerģijas kontekstā tā aktivizēs savu iesaistīšanos zinātnē, pētniecībā un inovācijā Melnās jūras reģionā.*

5. NOBEIGUMS

Uz ES gulstas liela atbildība par okeāniem un jūrām. Tai ir būtiska nozīme kā ilgtspējīgas attīstības līderei, pasaules mēroga dalībniecei okeānu pārvaldības satvarā un okeānu resursu lietotājai. ES būtu jāpastiprina centieni nodrošināt to, ka okeāni ir nebīstami, droši, tīri un ilgtspējīgi pārvaldīti gan pašreizējās, gan nākamo paaudžu labā.

Komisija un Augstā pārstāve ir apņēmusies pilnas uzlabot okeānu pārvaldību, pievēršoties iepriekš izklāstītajām prioritārajām jomām. To darot, tās veicinās sinerģiju starp ES rīcībpolitikām un stratēģijām, kuras var palīdzēt uzlabot okeānu pārvaldību, piemēram, paaugstinot jūras drošību un radot labvēlīgus apstākļus ilgtspējīgai attīstībai.

Lai virzītu ierosinātās darbības un izpētītu veidus un līdzekļus, kā stiprināt starptautisko okeānu pārvaldību, tās sadarbosies ar dalībvalstīm, starptautiskām organizācijām un partneriem, reģionālām organizācijām un ieinteresētajām personām. Kopā ar Augsto pārstāvi Komisija izveidos ES ieinteresēto personu forumu, kas veltīts pasaules okeāniem un jūrām. Tā atbalstīs šīs iniciatīvas līdzsekošanu un aizsāks regulāru dialogu par ES centieniem uzlabot starptautisko okeānu pārvaldību. Forumā pirmā sanāksme notiks 2017. gadā.

Komisija un Augstā pārstāve regulāri ziņos par minēto darbību progresu, un pirmo reizi tas notiks divu gadu laikā pēc šā paziņojuma pieņemšanas.